

FELLESPLAN OG SPESIALHENSYN I MISJONSARBEIDET PÅ MADAGASKAR AV BJARNE NOME

Vi er i dag på Madagaskar oppe i en svær tilpasning når det gjelder misjonsarbeidet. Vi er alle klar over at skal konsekvensene av den nyopprettede kirkekonstitusjonen gjennomføres, såvel i de nærliggende overgangsformer som i fremtidige stadier, trengs en stadig besinnelse på hvordan det best skal gjøres.

At synodedannelsen er blitt en virkelighet, skulle tyde på at vi misjonærer med vår demokratiske ordning er gått med på den med overveiende flertall.

Det forhindrer imidlertid ikke at vi i vårt stille sinn rett som det er, kan ta opp til ny prøving grunntankene i misjonsarbeidet vårt og spørre om vi er på rett vei.

Det som vi skal se litt på her, er enkelte av de problemene som melder seg spesielt for Vest-Madagaskar og utkantstrøkene i den nye situasjonen vi er oppe i.

Det mest verdifulle vi har oppnådd med synodedannelsen er utvilsomt *enheten og fellesskapet* for de lutherske kirker på Madagaskar. Enheten, og meget av fellesordninger i lovverk og kirkepraksis, underbygger på en naturlig måte den åndelige samhørighet, og vil forhåpentlig i fremtiden stadig styrke de byggende vekselvirkninger kirkene imellom. Denne enheten må vi verne om som et kostelig eie.

Men en helt annen sak er det om man ut fra denne enheten også vil kreve en streng ensartethet i bedømmelsen av den kristelige og kirkelige modenhet på de forskjellige områdene, og dermed ensrette valget av arbeidsmåtene og tildelingen av midlene til å fremme kirkens trivsel og vekst.

Her vil man nok med en viss rett kunne putte inn at disse problemer vil automatisk rette på seg etter hvert ved behandlingen i de

bestående instanser: Regionalsynoder, Generalsynoden og eventuelt hjemmestyrene.

Nå har man ennå ikke sett det hele virke i sin fulle utfoldelse, og kan ikke nøyaktig vite hvordan det vil funksjonere.

I alle tilfelle kan det være nyttig å ta opp til drøfting de spørsmålne som ligger oss på hjertet og ikke gir fred.

Hvordan vil arbeidet for å fremme Den gassisk-lutherske kirke, etter de opptrukne linjer, bli mest effektivt utført i utkantstrøkene – i «de underutviklede land», for å bruke FN-språk?

Blir det tatt tilbørlig hensyn til disse strøk? Eller har vi allerede bundet oss til et helhetssyn på kirken og en fellesplan så sterkt, at vi har gitt inntrykk av at kirken allerede nå er så selvunderholdende og selvstyrt at den bør avskrives som misjonsmark innen et visst åremål?

Hvis det er tilfelle – noe man av og til kan få inntrykk av – anser jeg det for nødvendig at vi endrer syn på enkelte ting i denne forbindelse.

Jeg kommer i det følgende vesentlig til å se saken ut fra et Vest-Madagaskarsynspunkt.

Det er sagt at Vest-Madagaskar er en hard misjonsmark. Men hva mener vi egentlig med at marken er hard? Og hvilke konsekvenser har det for arbeidet? La oss se litt på det.

For det første er det *de store avstandene og den spredte bebyggelsen*. Det har man i Bara og andre steder også, sies det. Og jeg tar i denne forbindelse gjerne også med disse strøkene.

Både distriktene og prestegjeldene blir for store i flateinnhold. Når en prest må gå til fots 60–80 km på kryss og tvers for å komme til yttermenighetene, kan det ikke bli effektiv tjeneste. Og i distrikter som er på 200 à 300 km's lengde, kan det ikke bli tilfredsstillende besøk av misjonæren. Jeg vil ikke snakke om de distriktene her vest som har felles misjonær.

Selv om biler og veier har avhjulpet meget på denne vansken, gjelder ikke dette fullt og helt for Vest-Madagaskar. Man deler her skjebne med Øst-Madagaskar, hvor veiene er brutte og ufremkommelige i hele 6 til 7 måneder av året. Nå har man nok hatt dette forhold i alle år. Men skal vi få en rett sammenligning med de

andre strøk i denne vår felles «kirke», må dette forhold komme tydelig fram og bli tatt hensyn til. Et slikt avbrekk i reisevirksomheten har alltid hatt, og vil alltid få, en kolossal innflytelse på tempoet i disse strøkene. Til dette kommer at utkantmisjonærene også blir borte fra stasjonene og institusjonene i 2½ måned hvert år, noe som også teller med.

Den spredte bebyggelsen gjør det vanskelig å få samling i arbeidet. Menighetene blir for isolerte, uten mulighet for den oppmuntning som gjensidig besøk og felles samvær lærer med seg. Det blir i høyden kvartalsmøtene og årsmøtene som her får betydning. Men mange steder må hvert prestegjeld holde kvartalsmøtene hver for seg. Isolasjonen er et av de permanente problemer på de vidstrakte slettene her vest, selv i bilens århundre.

At klimaet også har sin hemmende virkning er en kjent sak.

Ved siden av de geografiske og klimatiske forhold kommer så de *etnografiske*. Man kan si at Vest-Madagaskar er preget av spenningen mellom stedets egne folk og innflytterne.

Før i tiden kaltes arbeidet på Vest-Madagaskar «Sakalava-misjonen». Det har opp gjennom årene hatt sin egen klang. I dag har navnet mistet meget av sin betydning. Men det sier ikke at vanskene i arbeidet er blitt mindre. De er bare blitt noe endret. Sakalavaene med sin vare og stolte karakter, sine mange tabubestemmelser og sin store mistillit, ja aversjon mot andre stammer, har gjort at våre menigheter de fleste steder her vest er preget av innflytterne. «Hvis det blir ambaniandro i himmelen, har jeg ingen interesse av å komme dit,» sa en gang en sakalava til meg. Han er ikke alene om denne innstillingen.

Det er iallfall et faktum at betsileo, hova og taisaka oftest danner grunnstokken i menighetene. Sakalavaene trekker seg tilbake som Indianerne i Amerika har gjort det. De har vanskelig for å tilpasse seg. Bare i enkelte rene sakalavabyer kan der finnes mer jevn tilslutning av sakalava.

Men som innflyttere og fremmede er de nevnte stammer ikke fastboende. De er som regel kommet for å tjene seg rike på kortest mulig tid, for så å dra hjem igjen. De lever på flyttefot. Dette gjør at menighetene som måtte dannes, får ustabile levevilkår. Det

blir noe midlertidig, uten tradisjon fra slekt til slekt. Det blir faktisk å vinne hvert slektledd flere ganger. Særlig merkbart er dette i plantasjestrøk. Her kan det blomstre opp en 4–5 år, for så å legges plutselig brakk. Dertil kommer så at dette liv i lykke- og profittjag blir moralsk mindreverdig. Langt borte fra slekt og fedreland blir ekteskapene tilfeldige og løse.

Det kulturelle grunnlag og det åndelige klima har også sitt særpreg. Når det gjelder opplysningsverket, har myndighetene sine store vansker. Den spredte bebyggelse gjør at skoler bare kan holdes på de større sentra med skoleoppland i miles omkrets. Å få barn til skolene krever store ofre fra foreldrenes side, med internat for barna langt hjemmefra. Og selv med «garderier» utover på småstedene er det vanskelig. Selve grunnsynet hos landbefolkningen er at barna ikke behøver boklig utdanning. Til å passe bølingen og til å plante, behøves ikke det. Trangen til kulturell fremgang mangler i utpreget grad hos sakalavaene. Man blir dessuten også vitne til hemmende uenighet hos «fokonolona» (byrådet) i blandede byer, noe som binder i stammemotsetningene.

Folkematerialet, skolemessig sett, ligger vel også noe lavere enn hos andre stammer, skjønt jeg har ikke sett det bevist ved testing. En skoleinspektør fortalte nylig at det for tiden er preferanser for kystfolkene ved regionalskolene i Morondava og Tuléar. At man har vært nødt til dette, skulle tyde på at der virkelig er en påtagelig forskjell mellom disse og elever fra de andre stammene, som søker opptakelse ved skolene.

Som vi vet, har heller ikke misjonen her vest opp gjennom tidene hatt stor glede av sine skoler i forhold til det utbyttet man andre steder har hatt. Som en tilfeldig sammenligning kan nevnes at i hele Vest-Madagaskars konferansekreter var det i 1950 651 elever i «primærskolene», mens det ene distriktet Antanifotsy i Innlandet hadde 718 elever på sine.

Dette bare som en antydning av hvilket kulturelt grunnlag vi må regne med. Her må skolearbeidet, enten det drives av misjonen eller av den inufødte kirken, bli betraktet i stor utstrekning som et ånds- og miljø-skapende middel. Skolevirksomheten må drives tålmodig på langt sikt, uten for store håp for den direkte rekruttering

av kirkelige arbeidere, skjønt det i disse strøk er et misjonsmiddel som kommer nær opp til det rent evangeliserende arbeid — i det lange løp.

Når man i dag har talt om den gassiske kirke som helhet, er det blitt slått ganske stort opp om dens åndelige modenhet. Man er kommet til et nivå som er enestående i misjonens historie, heter det. Og det er vel riktig. Men da må vi også huske på at det gjelder *kirken som helhet*.

Skal denne overblikksvurdering imidlertid dekke over de underutviklede områder og dirigere metodene i større utstrekning, kan vi ikke annet enn reagere.

Sammen med katolikkene skal ca. 25 % av øyas befolkning være kristnet. På Vest-Madagaskar kommer protestantene sammen med katolikkene neppe opp i mer enn 5 à 6 %. Resten er altså utenfor kirkens vegger i forskjellig avstand.

Det sier seg derfor selv at alt ligger helt annerledes vanskelig an i utkantfeltene.

Men så heter det: Ja, men vekkelsen? Vekkelsen som vår kirke er så lykkelig å eie, den vil etter hvert gi et tilsig utover hele marken vår og gi nye muligheter. Og så dessuten Innlandskretsens påbegynte misjonsvirksomhet? Den vil sikkert stadig øke.

Vi er klar over disse faktorer. Men hvordan vekkelsens virkninger blir her vest, vet vi ikke ennå. Det går iallfall ikke an å lage lang-siktig program for hele den lutherske kirken på den. Dessuten viser det seg stadig at dyptgående vekkelser krever et visst alment kristelig grunnlag.

Misjonsvirksomheten fra Innlandet er gledelig. Men her viser det seg ved den nye delingen av Innlandet, at det er den nordlige kretsen som blir «overskuddskrets» i så måte, mens de andre kretsene har et helt annet åndelig og økonomisk grunnlag. Og selv Tananarivekretsen vil sikkert i kommende årtier, under innføringen av distriktsprester og utvidelse av skolearbeidet etc., få meget å gjøre innenfor sine egne dører.

Misjonsarbeidet kan iallfall ikke bli i et større omfang så det kan tre i stedet for norsk og amerikansk misjon i en tilfredsstillende målestokk.

I 1950 kom der inn den imponerende sum av 466 333,95 francs til misjonsarbeidet. For å bruke misjonærgasje som målestokk, blir det lønn for to misjonærer i et år. Etter siste lønnsregulativ vil enkelte gasserprester få større lønn enn misjonærene.

Den økonomiske selvhjelp på Vest-Madagaskar har naturlig gode betingelser som ellers på øya. Folk behøver ikke å være fattige her — bortsett fra uår og annen ulykke.

Men å løse ut de økonomiske muligheter for kirken beror igjen på de omvendte hjerter. Årsak og virkning her blir en *circulus vitiosus*. Uten at det kommer hjelp utenfra og bringer nytt liv, kan det bli åndelig innavl, dvs. åndelig død.

Ikke desto mindre kan Vest-Madagaskar vise til en selvhjelpsprosent pr. individ som står ganske høyt. (Dessverre har ikke våre statistikker med disse tall.)

Men at denne prosent er nødt til å være høy for å få arbeidet til å gå, viser de byrdene som er lagt på menighetene våre.

For bare å ta fordelingen av forsørgelsesbyrden av prestene, ser det slik ut for våre tre kretser i 1950:

Innlandet: 129 807 menighetslemmer, 162 prester; altså 801 forsørgere pr. prest.

Vest-Madagaskar: 16 091 menighetslemmer, 42 prester; altså 383 forsørgere pr. prest.

Øst-Madagaskar: 15 493 menighetslemmer, 32 prester; altså 465 forsørgere pr. prest.

Som vi ser har Vest-Madagaskar dobbelt så store forpliktelser på dette område som gjennomsnittet av den tidligere Innlandskrets.

Disse tall kan brukes som en slags illustrasjon for hvorfor Vest-Madagaskar ikke kan påta seg større ansvar enn dette feltet gjør, som for eksempel for skoler, katekist- og presteutdannelsen osv. Hermed vil vi ikke ha skåret over én kam hele Innlandskretsen, eller si at det går så lekende lett andre steder. Alle har sitt å stri med. Men en for stram ensretting i selvhjelpskravene for samtlige kretser, er en absolutt umulighet. Her kan også mange andre ting nevnes, som f.eks. at siste kirkekonferanse for Vest-Madagaskar ikke maktet å sette opp sitt arbeidsbudsjett som vanlig. Man måtte sløyfe bevilgninger til ferier for samtlige 10 av kirkekonferansens arbeidere

som søkte om hjelp til det. Og langt alvorligere var det at hjelp til såkalte svake distrikter ble helt strøket av budsjettet.

Selvhjelpstanken er en kongstanke, og en kongstanke som har ført til kongsverk. Det er virkelig enestående hva gasserne yter. Men skal vi bygge for meget på hva de skal makte, mener jeg arbeidet vårt går en skjebnesvanger tid i møte. Selvhjelp kan bli selvmord.

Med våre 55 katekistløse menigheter og 40 prester på 52 prestegjeld er vi langt inne i krisen. Jeg vil ikke snakke om alle de stedene hvor arbeidet burde og skulle vært tatt opp.

Men den skrøpelige selvhjelp behøver ikke å hindre at Vest-Madagaskar går med på den nye kirkeinstitusjonen. Det viser seg at vi allikevel har måttet gå utenom de stramme krav fra 1903 om forholdet mellom selvhjelp og selvstyre. Allikevel er man redd for større tildelinger, og vesentlig av motsatte årsaker av det man den gangen var engstelige for. «Den unge kirken må ikke i sitt oppnådde selvstyre få inntrykk av at de ikke er herrer i eget hus ved bl. a. for stor hjelp utenfra. Det vil drepe offergleden og hemme ekspansjonstrangen i den gassiske kirken,» sier man. «Det går ikke an med tilbakegang, bare fremgang.»

Vel, den naturlige selvfølelse og selvhevdelsestrang skal vi ikke trække på tærne, og gassernes latente egenskaper og muligheter til større ekspansjon skal vi ikke undervurdere. Men også her gjelder det: Ikke for bastant helhetssyn!

Dersom tilførselene blir for små i de svakere strøk, vil det gå slik at de blir tatt fra endog det de ikke har. Et veldig ansvar for oss som misjonsfolk!

Hva så *kirkens ledere*, deres arbeidsområde, vilkår og rekrutteringen av dem angår, så la det være sagt med en gang at flere av prestene våre vil kunne makte oppgaven som distriktsprester. De har både åndelig modenhet og atskillige almenkunnskaper og administrasjonsteknikk til å kunne tre inn i misjonærens plass.

Men det har sine betingelser. Distriktene må bli mindre. Og dette kan sikkert la seg gjøre uten at vi havner i noen slags independentisme. Presten kan ikke i lengden være avhengig av misjonæren når han skal foreta sine reiser. Men her melder det seg et opplagt krav om reisemidler — iallfall på de veldig avstandene her. Hvem

skal finansiere dette? For tiden makter hverken distriktenes eller regionalsynodens kasse disse utgifter. Og hva tid vil de makte dem?

Å avse prester til distriktsprester all den stund vi har 12 ledige prestegjeld, er også et problem. Tilgangen på kirkens arbeidere er alarmerende liten. Dette beror sikkert først og fremst på den kristelige og kirkelige uformuenhet, med manglende kallsbevissthet. Dessuten må en huske det kulturelle og åndelige grunnlag i det hele, og det lite tillokkende i våre arbeideres lave lønninger. Det teller alt med, selv om man skulle ha kunnet forlange at det ikke gjorde det.

Våre bibelskoler bør ha en misjonær til å ta seg spesielt av den. Han bør helst ikke ha distrikt ved siden av skolen. Katekistkursene må gjøres mer effektive og vare lenger enn hittil, minst 6 måneder pr. år. Og misjonæren må ta seg av hovedfagene.

Skulle vi så summere opp i korte trekk hva vi har på hjertet, måtte det bli følgende:

1. Vest-Madagaskar misjonsfelt er fremdeles en åndelig-kristelig tilbakeliggende misjonsmark, med sine spesielle vansker: Store avstander, spredt bebyggelse, folkelige motsetninger og jevnt over et underutviklet kulturnivå. Neppe 3 % hører vår kirke til.
2. Selvhjelpen har muligheter bare den får utløsning ved kristelig liv. Men den makter på nåværende trinn ikke de forpliktelser slik som den gjør det i de lenger utviklede områder innenfor Den lutherske kirke. Den må derfor få hjelp fra andre kilder enn sine egne.
3. Misjonærstaben kan ikke trekkes tilbake. Distrikter må ikke slås sammen, og institusjonene må ha sine folk.
4. Distriktsprester og annen innfødt bemanning kan settes inn, når passende arbeidsområder og midler kan skaffes til deres virke. Hvorfra denne hjelp skal skaffes, har mindre å si. (Misjonen, Sentralkassen, Synodekassen.)
5. Den gassisk-lutherske kirkes konstitusjon aksepteres fullt ut, med det forbehold at de spesielle krav virkelig kan bli tilgode sett.